

VLAAMSE MEDIARAAD

JAARVERSLAG 2005

Goedgekeurd door de Vlaamse Mediaraad op 18 april 2006

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
WOORD VOORAF	3
REGELGEVING	4
SAMENSTELLING	4
Samenstelling van de Vlaamse Mediaraad op 31 december 2005	4
WERKING	5
OPDRACHT VOLBRACHT? EEN STUDIE NAAR DE TAKEN VAN DE VRT	6
WERK GROEP “SYSTEEM ZELFREGULERING TER BESCHERMING VAN MINDERJARIGEN”	7
ADVIEZEN	8
Chronologisch overzicht van de adviezen	8
Inhoudelijk overzicht van de adviezen	9
BIJLAGEN	12

WOORD VOORAF

In 2005 heeft de Vlaamse Mediaraad zich als een actief adviesorgaan gemanifesteerd. Onafgezien van het feit dat met vaste regelmaat vergaderingen werden gehouden, die door een behoorlijk aantal leden werden bijgewoond en dat adviezen werden geformuleerd m.b.t. voorontwerpen van decreten, heeft de Vlaamse Mediaraad zich in 2005 als een belangrijke denktank opgeworpen.

De vraag van minister Bourgeois om advies inzake de opdracht en de rol van de openbare omroep, alsook voor een advies inzake een zelfreguleringsstelsel ter bescherming van minderjarigen, gaf aanleiding tot boeiende discussies en resulteerde in twee belangrijke rapporten.

Veel tijd en energie werd besteed aan het rapport over de openbare omroep. Deze studie, waarvoor wetenschappelijk medewerker dr Tomas Coppens werd aangetrokken, bevat 2 delen. In een eerste deel wordt aan de hand van een wetenschappelijke studie, de rol en de opdracht van de openbare omroep uitgetekend. Belangrijke onderzoeksvraag hierbij was: aan de hand van welke performantiemaatstaven wordt de opdracht van de VRT geëvalueerd. Het tweede deel brengt de resultaten van de bevraging van organisaties en burgers. De leden van de Mediaraad hebben tijdens een aantal vergaderingen de resultaten van deze beide studies besproken en ten slotte werd via consensus een advies met negen aanbevelingen in het licht van de nieuwe beheersovereenkomst aan de minister overgemaakt. Op 12 december 2005 werd het rapport tijdens een persconferentie aan de journalisten voorgesteld.

De tweede belangrijke activiteit betreft het advies inzake een stelsel voor zelfregulering ter bescherming van minderjarigen tegen geweld en agressie. Een werkgroep onder voorzitterschap van Dirk Voorhoof bestudeerde het Nederlandse Kijkwijzersstelsel en stelde een rapport op waarbij werd nagegaan hoe in Vlaanderen op termijn een uniform stelsel, gebaseerd op het Kijkwijzer-model, zou kunnen uitgewerkt worden.

Aangezien in de loop van 2006 de huidige Mediaraad zal opgeheven worden en deel zal uitmaken van de Strategische Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, houd ik er aan om alvast vandaag alle personeelsleden van de Administratie Media te bedanken voor hun bereidwillige samenwerking gedurende zoveel jaren. Ook een bijzonder woord van dank naar al de leden van de Mediaraad, die ondanks hun drukke beroepsbezigheden de vergaderingen van de Mediaraad op een constructieve manier bijwoonden. Hun inbreng en actieve participatie onderstrepen meteen het belang van een dergelijk adviesorgaan voor het mediabeleid. In de loop van de voorbije jaren werden bovendien ter voorbereiding van adviezen door werkgroepen een aantal belangrijke studies uitgewerkt zoals o.m. de vijfminutenregel inzake reclame rond kinderprogramma's, de implicaties van mediaconcentratie in Vlaanderen, de rol en het statuut van de regionale televisieomroepen en het radiodossier.

Wij kijken soms ook wel met gemengde gevoelens terug op de voorbije jaren omdat wij vaak moesten ervaren dat onze adviezen niet altijd de nodige weerklank vonden bij beleidsvertegenwoordigers en politici. Wij blijven er echter van overtuigd dat een onafhankelijke Vlaamse Mediaraad een positieve inbreng kan aanreiken voor een doordacht, maatschappelijk relevant mediabeleid.

Els De Bens
Voorzitter Vlaamse Mediaraad

REGELGEVING

Vlaamse decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005 – Titel XII: artikelen 192 tot 200.

SAMENSTELLING

Samenstelling van de Vlaamse Mediaraad op 31 december 2005

Effectief lid

Mediadeskundigen

De Bens Els – voorzitter (Universiteit Gent)
Dumortier Jos (KU Leuven)
Van den Bulck Jan (KU Leuven)
Voorhoof Dirk (Universiteit Gent)
Pauwels Caroline (Vrije Universiteit Brussel)

Plaatsvervangend lid

Vyncke Patrick (Universiteit gent)
Stevens David (KU Leuven)
Van Den Bulck Hilde (Universiteit Antwerpen)
Van der Perre Katrien (Universiteit Gent)

Vertegenwoordigers van de gebruikers

Houthuys Kris (ACW)
Drieskens Annemie (Gezinsbond)
Boelaert Peter (OIVO)
Mechels Ivo (Test-Aankoop)
Notte Johan (Test-Aankoop)

Van Baelen Johan (ACW)
Vanzegbroeck Katelijn (Gezinsbond)
Van Overvelt Koen (Test-Aankoop)
Van De Genachte Catherine (Test-Aankoop)

Vertegenwoordigers van de mediasector

Verfaellie Marleen (Regionale televisieomroepen)	Peeters Jan (Regionale televisieomroepen)
Fordyn Alex (Vlaamse Dagbladpers)	De Preter Sandra (Sanoma Magazines)
Vercruysse Lut (Openbare omroep)	Meysmans Monika (Openbare omroep)
Convent Christophe(particuliere televisieomroepen)	Breuls Paul (Vlaamse Filmproducentenbond)
Bonamie Philippe (VI. Onafh.Televisieproducenten)	Mateusen Gi (VI. Onafh.Televisieproducenten)
Van Ransbeek Roger(Sabam)	Van Moer Greta (Sabam)
Neyts Freddy (Particuliere radio's)	Persoons Philippe (Particuliere radio's)
Copers Annemie (Beroepsjournalisten)	Vanheerentals Luc (Beroepsjournalisten)
Blomme Etienne (Kabelmaatschappijen)	Beyltjens Eddy (Kabelmaatschappijen)
Lovenweent Ann (Raad voor de Reclame)	De Paepe Robert (Raad voor de Reclame)

WERKING

Aantal algemene vergaderingen

De Vlaamse Mediaraad kwam negen maal samen in 2005.

Ter voorbereiding van de studie over de openbare omroep werd een aantal keren vergaderd met een beperkte werkgroep met leden van het kabinet van minister Geert Bourgeois.

Overzicht van de vergaderingen met de vermelding van het aantal aanwezigen per vergadering

<i>Data</i>	<i>Aantal aanwezigen</i>
10 januari 2005	12
14 februari 2005	14
14 maart 2005	10
18 april 2005	10
9 mei 2005	13
20 juni 2005	9
19 september 2005	13
24 oktober 2005	8
19 december 2005	15

Secretariaat

Saskia Dierickx – Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – administratie Media

Website

Alle informatie omtrent de Vlaamse Mediaraad, inclusief de adviezen en jaarverslagen, zijn terug te vinden op www.vlaanderen.be/media

OPDRACHT VOLBRACHT? EEN STUDIE NAAR DE TAKEN VAN DE VRT

Het werkingsjaar 2005 van de Vlaamse Mediaraad stond grotendeels in het kader van het onderzoek naar de rol en de opdracht van de openbare omroep VRT. Deze studie werd afgesloten met 9 aanbevelingen die als advies in het kader van de nieuwe beheersovereenkomst aan de minister werden overgemaakt.

Met een brief van 29 november 2004 vroeg de Vlaamse Minister, bevoegd voor het mediabeleid, Geert Bourgeois een advies van de Vlaamse Mediaraad over de inhoud van de beheersovereenkomst die in de loop van 2006 zal worden afgesloten tussen de Vlaamse Regering en de Vlaamse Radio- en Televisieomroep (VRT) en die betrekking heeft op de activiteiten van de publieke omroep voor de periode 2007-2011.

Het advies van de Vlaamse Mediaraad diende gebaseerd te zijn op twee elementen: een synthese van onderzoek rond de opdrachten van publieke omroepen en een consultatie van de Vlaming en zijn organisaties en verenigingen. Dit rapport bevat dan ook drie delen:

- een wetenschappelijke studie, getiteld 'Publieke omroep en maatschappelijke performantie' over de opdrachten van de publieke omroep, de vertaling van deze opdrachten in performantiemaatstaven en de evaluatie van de prestaties van de omroep. Deze studie werd uitgevoerd op basis van actuele en relevante bronnen uit binnen- en buitenland, kadert de Vlaamse situatie binnen een Europese context en houdt rekening met de allerlaatste ontwikkelingen inzake de audiovisuele media.
- de resultaten van de door de Mediaraad georganiseerde bevraging van organisaties en burgers. Daarbij koos de raad voor een model dat bestaand onderzoek (onder meer het continu kijk- en luisteronderzoek) aanvult en dat in de lijn ligt van gelijkaardige bevragingen in Nederland, Ierland en Groot-Brittannië.
- het advies van de Vlaamse Mediaraad, bestaande uit negen aanbevelingen in verband met de nieuwe beheersovereenkomst van de VRT. Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op de resultaten van de twee eerder genoemde studies.

Na rondvraag bij de afdelingen voor communicatiewetenschap van vier Vlaamse universiteiten, werd dr. Tomas Coppens geselecteerd om het wetenschappelijk rapport op te stellen, de bevraging te coördineren en de resultaten ervan te rapporteren.

Op 8 april 2005 hield minister Geert Bourgeois een persconferentie waarbij de tijdelijke website www.vlaanderen.be/vrt werd voorgesteld. Via deze website konden burgers en organisaties hun mening kwijt over de rol en de opdracht van de openbare omroep, aan de hand van drie vragen:

1. In welke mate beantwoordt de manier waarop de VRT zijn kerntaken invult aan de verwachtingen die uw organisatie ten aanzien van een publieke omroep heeft?
2. Waarin schuilt de eigenheid van de publieke omroep binnen het gehele Vlaamse omroeplandschap?
3. Welke klemtonen moeten, volgens uw organisatie, gelegd worden in de nieuwe beheersovereenkomst tussen Vlaamse Gemeenschap en de VRT voor de periode 2007-2011?

Deze vragen werden ook via advertenties in een aantal Vlaamse kranten en tijdschriften bekend gemaakt. Wie niet over internet beschikte, kon de vragenlijst aanvragen via de Vlaamse Infolijn.

Aan de bevraging namen in totaal 37 organisaties deel, gaande van kleine, lokale vzw's tot grote koepelorganisaties die tienduizenden leden vertegenwoordigen. Ook een aantal belangrijke officiële Vlaamse adviesorganen nam actief aan de bevraging deel. Vooral de culturele en sociaal-economische sectoren waren ruim vertegenwoordigd, maar ook organisaties voor specifieke aandachtsgroepen zoals personen met een handicap, allochtonen, senioren en vrouwen namen deel, net als natuur-, gezins-, derde wereld-, sport- en levenbeschouwelijke organisaties.

De bevraging kon ook rekenen op heel wat aandacht bij de burgers. De website www.vlaanderen.be/vrt werd meer dan 45.000 keren bezocht en 1784 burgers namen via de site op een geldige, niet-anonieme manier deel aan de bevraging.

De Infolijn kreeg 267 oproepen van burgers te verwerken en dat resulteerde in nog eens 69 geldige antwoorden via de post. Uiteindelijk namen dus 1853 individuele burgers deel aan de bevraging.

De analyse van de antwoorden bracht een aantal interessante conclusies met zich mee die konden teruggekoppeld worden aan de bevindingen van de wetenschappelijke studie.

Op 24 oktober stemde de Mediaraad quasi unaniem in met de 9 aanbevelingen, die als advies aan de heer minister werden bezorgd. Deze aanbevelingen zijn het resultaat van de volledige studie en moeten dan ook in deze context gesitueerd worden.

Het volledige rapport "Opdracht volbracht" werd op 12 december 2005, in aanwezigheid van de pers, door Prof. Dr. Els De Bens, voorzitter van de Mediaraad, overhandigd aan minister Geert Bourgeois.

De aanbevelingen bij dit rapport zijn in bijlage terug te vinden. Voor inzage in de volledige studie kan u terecht op de website www.vlaanderen.be/media.

WERKGROEP AD HOC "SYSTEEM ZELFREGULERING TER BESCHERMING VAN MINDERJARIGEN"

Met een brief van 13 december 2005 vroeg de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake de haalbaarheid en de meerwaarde van het opzetten van een systeem van zelfregulering voor de bescherming van minderjarigen.

De minister verwees hierbij naar het Kijkwijzer-systeem in Nederland. Dit is een medianeutraal systeem van zelfregulering voor de inhoud van audiovisuele mediaproducten die schadelijk kunnen zijn voor minderjarigen. Pictogrammen bij films, televisieprogramma's, video's en computerspelletjes geven de leeftijdscategorie aan waarvoor de inhoud geschikt is, en verwijzen naar de mogelijke schadelijke invloeden van de betreffende productie (geweld, sex, angst, discriminatie, drugs en grof taalgebruik). De coördinatie van dit systeem gebeurt door het NICAM ((Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media).

De pictogrammen zijn onder meer te vinden in advertenties, programma-overzichten, omroepgidsen en verpakkingen van video en DVD.

Gelet op de bevoegdheidsverdeling is het wellicht niet mogelijk dit systeem volledig over te nemen, maar vraagt de minister om na te gaan in hoeverre een dergelijk initiatief kan worden opgezet dat specifiek gericht is op de omroepen.

Tijdens de algemene vergadering van 19 december 2005 werd ter voorbereiding van dit advies een werkgroep opgericht, samengesteld uit volgende leden: Dirk Voorhoof (voorzitter), David Stevens, Katrien Van Der Perre, Koen Van Overvelt, Katelijn Van Zegbroeck en Eva Lievens (expert KU Leuven). Intussen heeft de werkgroep in 2006 meerdere keren vergaderd en werd door een vertegenwoordiger van NICAM, het Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media, een uiteenzetting over het Kijkwijzer-systeem gegeven.

Op 6 maart 2006 bracht de Mediaraad advies uit over de haalbaarheid van een systeem als Kijkwijzer in Vlaanderen. Dit advies is, net als alle andere adviezen van de Mediaraad, terug te vinden op de website www.vlaanderen.be/media.

ADVIEZEN

De Mediaraad bracht 6 adviezen uit in 2005 en zorgde daarnaast ook voor het uitgebreide rapport inzake de rol en de opdracht van de openbare omroep VRT.

Chronologisch overzicht van de adviezen

Onderwerp	Datum
 voorontwerp van decreet houdende de toevoeging van een derde lid aan artikel van het decreet van 17 maart 1998 houdende regeling van het recht op vrije nieuwsgaring en de uitzending van korte berichtgeving door de omroepen	14 maart 2005
 voorontwerp van decreet houdende de oprichting van het publiekrechtelijke vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Regulator voor de Media en houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio en televisie	9 mei 2005
 Voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005	19 september 2005
 Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van het decreet van 16 december 2005 houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse regulator voor de Media en houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005	19 december 2005
 Voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen in Titel II van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005 ("VRT-decreet")	19 december 2005
 Opdracht volbracht? Een studie naar de taken van de VRT	

Deze adviezen zijn integraal in bijlage terug te vinden.

Inhoudelijk overzicht van de adviezen

Voorontwerp van decreet houdende de toevoeging van een derde lid aan artikel van het decreet van 17 maart 1998 houdende regeling van het recht op vrije nieuwsgaring en de uitzending van korte berichtgeving door de omroepen

Met een brief van 1 maart 2005 vroeg de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake dit voorontwerp.

Dit voorontwerp geeft gevolg aan het met redenen omkleed advies van 19 januari 2005 van de Europese Commissie. De Commissie stelde dat het artikel 3 van het decreet van 17 maart 1998 discriminerend is ten overstaan van de omroepen die niet ressorteren onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap. Het recht op korte berichtgeving wordt niet langer beperkt tot de Vlaamse omroepen.

De Mediaraad bracht unaniem gunstig advies uit.

Voorontwerp van decreet houdende de oprichting van het publiekrechtelijke vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Regulator voor de Media en houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio en televisie

Met een brief van 18 april 2005 vroeg de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake dit voorontwerp.

Een essentieel punt van kritiek betreft de kamer van deontologie en ethiek. In plaats van een kamer met een dergelijke naam op te richten kan een alternatief voorstel worden geformuleerd dat neerkomt op het opheffen van de bevoegdheid in de schoot van de VRM van de handhaving van "de regels van de journalistieke deontologie".

Belangrijk argument hierbij is dat de overheid een toezichtorgaan opricht terwijl een performant en goed functionerend orgaan van zelfregulering in de betrokken sector op transparante wijze operationeel is. Een overheidsorgaan met sanctionerende bevoegdheid, zoals in casu de VRM, heeft een andere missie dan het ontwikkelen en toepassen van de regels van de journalistieke deontologie.

De Mediaraad stelde bijgevolg voor de bevoegdheid van de tweede kamer van de VRM aldus beperken tot nog enkel de bepalingen in verband met niet-discriminatie, onpartijdigheid, bescherming minderjarigen en aansporen tot haat of geweld op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit.

De Mediaraad pleitte er ook voor het redactiestatuut te behouden. Dit voorontwerp heft de verplichting tot het vastleggen van een redactiestatuut op door de artikelen 36 en 73 van de mediadecreten te wijzigen. Op die manier is er enkel nog sprake van de redactionele onafhankelijkheid die gewaarborgd wordt.

De Mediaraad stelde voor in plaats van de verplichting tot het vastleggen van een redactiestatuut op te heffen, deze verplichting te behouden en meer zelfs, vast te leggen, en te specificeren welke aspecten in dit redactiestatuut dienen te worden vastgelegd.

Naast deze punten, had de Mediaraad nog een aantal opmerkingen en aanbevelingen bij enkele specifieke artikelen.

✚ **Voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005**

Met een brief van 5 september 2005 vroeg de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake het voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005, het zogenaamde "hersteldecreet".

Met een arrest van 13 juli 2005 had het Arbitragehof uitspraak gedaan over het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 7 mei 2004 houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie. Artikel 18 van het decreet van 7 mei 2004 voegde een nieuwe titel toe aan de gecoördineerde decreten "De elektronische communicatienetwerken", bestaande uit de artikelen 104bis tot en met 116. Het Arbitragehof was van oordeel dat de decreetgever hiermee de bevoegdheidsverdelende regels had geschonden. De elektronische infrastructuur wordt gebruikt voor radio, televisie en telecom. De VRM kan hier niet alleen controle uitoefenen, dat moet worden geregeld via een samenwerkingsakkoord met de federale overheid. Om tegenstrijdigheden te vermijden zal de VRM enkel kunnen optreden wanneer dit akkoord is afgesloten.

Met dit decreet verving de Vlaamse Regering de vernietigende bepalingen overeenkomstig de opmerkingen van het Hof.

De Mediaraad bracht unaniem gunstig advies uit.

✚ **Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van het decreet van 16 december 2005 houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse regulator voor de Media en houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005**

Met een brief van 9 december 2005 vroeg de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake dit voorontwerp van besluit dat bepaalt dat de Vlaamse Regulator voor de Media in werking zou treden op 1 januari 2006.

De Vlaamse Mediaraad had in principe geen bezwaar maar was enigszins bezorgd over de snelheid waarmee men deze inwerkingtreding wou regelen, terwijl het decreet zelf nog niet was verschenen in het Belgisch Staatsblad.

Gelet op de terugwerkende kracht, uitten een aantal leden evenwel de bezorgdheid over het statuut van de op dat ogenblik bestaande organen, met name het Vlaams Commissariaat voor de Media, de Vlaamse Geschillenraad voor radio en televisie en de Vlaamse Kijk- en Luisterraad voor radio en televisie en de rechtsgeldigheid van de beslissingen die in tussentijd door deze instanties zouden worden genomen.

✚ Voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen in Titel II van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005 (“VRT-decreet”)

Met een brief van 25 november 2005 vroeg de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake het zogenaamde “VRT-decreet”.

De Mediaraad stelde in dit advies voor het maatschappelijk doel en de openbare omroepopdracht in afzonderlijke bepalingen onder te brengen en in het decreet eerst de openbare omroepopdracht te omschrijven en vervolgens het kader te scheppen waarbinnen deze opdracht kan worden gerealiseerd, dit wil zeggen het maatschappelijk doel te definiëren.

De Mediaraad verwees ook naar het rapport inzake de VRT waar duidelijk gesteld werd dat een zo groot mogelijk publiek bereiken, niet prioritair in de omschrijving van de opdracht moet staan. De raad was het er wel mee eens dat de VRT de openbare omroep moet zijn voor alle Vlamingen en bijgevolg een zo breed mogelijk publiek moet bereiken.

Wat betreft de bevoegdheden van de Raad van Bestuur, achtte de Mediaraad het evident dat de Raad van Bestuur, die verantwoordelijk is voor de algemene strategieën, ook initiatiefrecht heeft. Maar in het geval van de VRT houdt dit ook risico's in: de Mediaraad uitte de bezorgdheid dat de Raad van Bestuur op die manier het beleid volledig naar zich toe zou kunnen trekken, en dit terwijl strategische beslissingen uiteindelijk toch ook mee gedragen moeten worden door het management. De Mediaraad stelde voor deze bepalingen duidelijk af te stemmen op het vennootschapsrecht.

BIJLAGEN

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE MEDIARAAD

Advies nr. 2005/ 001

Betreft: voorontwerp van decreet houdende de toevoeging van een derde lid aan artikel van het decreet van 17 maart 1998 houdende regeling van het recht op vrije nieuwsgaring en de uitzending van korte berichtgeving door de omroepen

1. Met een brief van 1 maart 2005 vraagt de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake het voorontwerp van decreet houdende de toevoeging van een derde lid aan artikel 3 van het decreet van 17 maart 1998 houdende regeling van het recht op vrije nieuwsgaring en de uitzending van korte berichtgeving door de omroepen

Dit voorontwerp geeft gevolg aan het met redenen omkleed advies van 19 januari 2005 van de Europese Commissie. De Commissie stelde dat het artikel 3 van het decreet van 17 maart 1998 discriminerend is ten overstaan van de omroepen die niet ressorteren onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

Het recht op korte berichtgeving wordt niet langer beperkt tot de Vlaamse omroepen.

2. De Vlaamse Mediaraad brengt unaniem gunstig advies uit.

Brussel, 14 maart 2005,

Namens de Vlaamse Mediaraad,

Prof. Dr. E. De Bens
Voorzitter Vlaamse Mediaraad

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE MEDIARAAD

Advies nr. 2005/ 002

Betreft: voorontwerp van decreet houdende de oprichting van het publiekrechtelijke vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Regulator voor de Media en houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio en televisie

Met een brief van 18 april 2005 vraagt de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake het voorontwerp van decreet houdende de oprichting van het publiekrechtelijke vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Regulator voor de Media en houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio en televisie.

De Vlaamse Mediaraad, in vergadering bijeen te Brussel op 9 mei 2005, brengt volgend advies uit:

1. Een eerste algemene opmerking betreft de structuur van de artikelen. De Mediaraad is van oordeel dat de artikelen niet altijd duidelijk en sluitend geformuleerd zijn en wijst erop dat dit ontwerp volledig afgestemd moet zijn op de bepalingen uit de gecoördineerde mediadecreten. Zo lijken de wijzigingen inzake reclame, telewinkelen, sponsoring en boodschappen van algemeen nut, niet te passen in de structuur van de huidige decreten. Ook wanneer in deze decreten sprake is van één van de drie heden nog bestaande organen, zal de benaming moeten worden aangepast.

Daarnaast stelt de Mediaraad vast dat de mogelijkheid tot beroep tegen de sancties van de Vlaamse Regulator voor de Media (hierna: VRM) niet expliciet wordt vermeld. Men kan beroep aantekenen bij de Raad van State, maar dit is evenwel geen snelle procedure. Het is wenselijk een vlotte beroepsprocedure tegen de beslissingen van de VRM in te schrijven.

2. Alvorens verder te gaan met een artikelsgewijze bespreking van dit ontwerp, wil de Mediaraad een essentieel punt van kritiek naar voren schuiven, met name inzake de kamer van deontologie en ethiek.

In plaats van een kamer met een dergelijke naam op te richten kan een alternatief voorstel worden geformuleerd dat neerkomt op het opheffen van de bevoegdheid in de schoot van de VRM van de handhaving van "de regels van de journalistieke deontologie".

Een wet of decreet waarin verwezen wordt naar "de regels van de journalistieke deontologie" is problematisch. Immers, aan een door de overheid opgerichte raad of kamer wordt de bevoegdheid gegeven om bij niet-naleving van deze regels bepaalde sancties te nemen, i.e. een vorm van overheidsinmenging die problematisch is vanuit het perspectief van art. 10 § 2 EVRM. Ook een blaam, vermaning of waarschuwing, de verplichting een tekst te publiceren of uit te zenden of een administratieve geldboete (art. 176*bis*) zijn als een overheidsinmenging te beschouwen volgens de rechtspraak van het Europees Mensenrechtenhof. De regels van de journalistieke deontologie zijn geen rechtsregels en worden geïnterpreteerd en toegepast binnen de professionele sector van journalistiek en media, inzonderheid wat Vlaanderen betreft door de Raad voor de Journalistiek. Het nemen van enige vorm van sanctie door een overheidsorgaan exclusief op basis van zeer open bepalingen van journalistieke deontologie die zich nadrukkelijk buiten het recht situeren, kan niet beschouwd worden als te voldoen aan de eis "voorzien bij wet" zoals bepaald in art. 10 EVRM (met de daaraan verbonden eisen ook van "voldoende precies geformuleerd").

Bijkomend argument is dat het ook overbodig is dat de overheid een toezichtorgaan opricht terwijl een performant en goed functionerend orgaan van zelfregulering in de betrokken

sector op transparante wijze operationeel is. Het zou eerder getuigen van goed, van beter bestuurlijk beleid deze doublure niet te maken, en de uitspraken in verband met de naleving van de journalistieke deontologie in Vlaanderen over te laten aan de Raad voor de Journalistiek. Het basiskenmerk van de Raad voor de Journalistiek is precies dat zowel de samenstelling ervan, de verschillende stappen in de procedure (o.a. met ombudsfunctie) als de afwezigheid van sancties de discussie over en het formuleren van adviezen en aanbevelingen omtrent journalistieke deontologie waarborgt. Een overheidsorgaan met sanctionerende bevoegdheid, zoals *in casu* de VRM, heeft een andere missie dan het ontwikkelen en toepassen van de regels van de journalistieke deontologie.

Tegelijk wordt hiermee ook de problematiek opgeheven in verband met zaken die zowel zouden kunnen aanhangig worden gemaakt bij de VRM als bij de Raad voor de Journalistiek. Door het onttrekken van de bevoegdheid aan de VRM en de kamer van deontologie en ethiek voor wat de naleving betreft van "de regels van journalistieke deontologie" dient geen regeling te worden uitgewerkt in geval van samenloop met een procedure voor de Raad voor de Journalistiek en dient de werking van en besluitvorming door een overheidsorgaan niet afhankelijk te worden gemaakt van ingezette procedures en besluitvorming door een externe, privaatrechtelijke organisatie.

Een door de overheid afgekondigd juridisch, wettelijk kader voor een raad of orgaan met als naam "kamer voor deontologie en *ethiek*" met sanctie-bevoegdheden is al bij al niet een echt na te streven project.

De Mediaraad stelt daarom het volgende voor:

- alle verwijzingen in de Vlaamse mediadecreten naar de regels van de journalistieke deontologie opheffen;
- de bevoegdheid van de 2de kamer van de VRM aldus beperken tot nog enkel de bepalingen in verband met niet-discriminatie, onpartijdigheid, bescherming minderjarigen en aansporen tot haat of geweld op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit;
- het voorgestelde artikel 111bis § 3 schrappen;
- de voorgestelde titel van Afdeling VI, in Titel IV, Hoofdstuk 2 (art. 13 voorstel van decreet) formuleren als volgt: Afdeling VI: Non-discriminatie van de programmatie en onpartijdigheid;
- in het voorontwerp van decreet houdende de oprichting van de VRM waar sprake is van "kamer van deontologie en ethiek", vervangen door "kamer voor niet-discriminatie, onpartijdigheid en bescherming minderjarigen" of korter "kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen". Op die manier komt trouwens ook de deelbevoegdheid inzake bescherming van minderjarigen in de naam van deze kamer voor, wat bijdraagt aan de herkenbaarheid;
- art. 23 § 1 aldus wijzigen:
*De programma's van de nieuwsdienst moeten beantwoorden aan de door de VRT vastgelegde deontologische code en genieten de waarborgen voor de redactionele onafhankelijkheid zoals vastgelegd in een redactiestatuut.
De deontologische code en het redactiestatuut worden vastgesteld door de gedelegeerd bestuurder in overleg met de representatieve vakverenigingen.*
- Art. 34 § 3 omroepdecreet: opheffen
- Art. 170 § 3, tweede lid (art. 3 voorstel van decreet VRM) weglaten.

3. Dit voorontwerp heft de verplichting tot het vastleggen van een redactiestatuut op door de artikelen 36 en 73 van de mediadecreten te wijzigen. Op die manier is er enkel nog sprake van de redactionele onafhankelijkheid die gewaarborgd wordt.

De Mediaraad stelt voor in plaats van de verplichting tot het vastleggen van een redactiestatuut op te heffen, deze verplichting te behouden en meer zelfs, vast te leggen, en te specificeren welke aspecten in dit redactiestatuut dienen te worden vastgelegd (o.a. aanwerving/ontslag hoofd/eindredacteur, aanwerving/ontslag journalisten verbonden aan de nieuwsdienst, journaals of duidingprogramma's, behandeling van conflicten tussen journalist en hoofd/eindredacteur, behandeling van conflicten tussen redactie en directie, inspraakmodaliteiten redactie/hoofdredacteur, de rechten en plichten van de personeelsleden verbonden aan de nieuwsdienst, journaals en duidingprogramma's).

De verplichting tot redactionele onafhankelijkheid voor de landelijke particuliere televisieomroep, zoals verwoord in het gewijzigde art. 70, tweede lid, omroepdecreet dient evenzeer te worden aangevuld met een analoge verplichting tot het vastleggen van een redactiestatuut.

4. De Mediaraad heeft een aantal opmerkingen en aanbevelingen bij volgende artikelen:

4.1. Artikel 167, § 1

In plaats van een limitatieve lijst van afwijkende bepalingen, stelt de Mediaraad een algemene formulering voor zoals "onverminderd de bepalingen van dit hoofdstuk, gelden de bepalingen van het kaderdecreet".

4.2. Artikel 168

Onafgezien van het advies van de Mediaraad inzake de kamer voor deontologie en ethiek is het wenselijk om dezelfde terminologie te gebruiken teneinde verwarring te vermijden.

Om lid te zijn van de *algemene kamer* mag een lid "geen binding hebben met een mediabedrijf of -instelling." terwijl om lid te zijn van de *kamer deontologie en ethiek* mag een lid "geen functie of bestuursmandaat uitoefenen in een omroep, of een bestuursmandaat uitoefenen in een pers-, advertentie- of reclamebedrijf."

De Mediaraad stelt ook voor om de samenstelling anders te formuleren en het wetenschappelijk ambt of onderwijsambt niet te specificeren, maar wel te bepalen dat leden ervaring dienen te hebben inzake media.

4.3. Artikel 169, § 2

De bevoegdheden van de algemene kamer kunnen niet op één lijn worden geplaatst. Het verdient aanbeveling onderscheid te maken zodat duidelijk is welke sancties / gevolgen bij welke bevoegdheden horen, voor welke bevoegdheden een klacht door een belanghebbende kan worden ingediend, enz.

Eventueel kan deze paragraaf als volgt worden aangepast:

"§2 De algemene kamer heeft de volgende bevoegdheden:

1° met behoud van de toepassing van § 4, artikel 12 en 25, het toezicht op de naleving van en de beteugeling van de inbreuken op de bepalingen van deze gecoördineerde decreten met inbegrip van het toezicht op de naleving door de openbare omroep en beteugeling van de inbreuken door de openbare omroep".

4.4. Artikel 169, § 2, 1°

De Mediaraad stelt voor deze bepaling als volgt aan te passen:

“...het toezicht op de naleving van en de beteugeling van de inbreuken op de bepalingen van deze gecoördineerde mediadecreten, met in begrip van het toezicht op de naleving van en de beteugeling van de inbreuken op de bepalingen van deze gecoördineerde mediadecreten door de openbare omroep”.

Als alternatief kan zelfs worden voorgesteld om de toevoeging m.b.t. de openbare omroep te schrappen, aangezien deze overbodig is.

4.5. Artikel 169, § 2, 5°

Aanbieders van een kabelnetwerk hebben geen toestemming nodig (cfr. art. 126, §1 gecoördineerde mediadecreten).

4.6. Artikel 169, § 2, 6°

De Mediaraad stelt voor een verwijzing op te nemen naar de kennisgevingen die worden bedoeld, bv. *“... het ontvangen van kennisgevingen van aanbieders van kabelnetwerken, zoals bedoeld in artikel 126, §1 van deze decreten, van”*

4.7. Artikel 169, § 2, 7°

Het definiëren en analyseren van geografische markten vindt zijn oorsprong in de Europese richtlijn. Europa definieert markten en van deze markten moeten de regulatoren de omvang bepalen. Gelet op de federale staatsstructuur zijn er in België meerdere regulatoren actief, terwijl de richtlijn slechts één regulator per land voorziet. De Mediaraad pleit ofwel voor een vermindering van het aantal regulatoren, ofwel voor een goede en coherente samenwerking tussen de bestaande.

De Mediaraad stelt voor het woord “concurrerend” te vervangen door het woord “concurrentieel”. Deze wijziging dient bijgevolg ook te gebeuren in artikel 123 van de gecoördineerde decreten.

4.8. Artikel 169, § 2, 8°

Het woord “geanalyseerde” vervangen door “bepaalde”.

4.9. Artikel 169, § 2, 9°

In vergelijking met het Vlaams Commissariaat voor de Media beschikt de algemene kamer van de VRM over ruimere bevoegdheden. Eén van die nieuwe bevoegdheden zou de bevoegdheid zijn om de concentraties in de audiovisuele media en geschreven pers te “monitoren”.

Het begrip “monitoren” is zeer vaag, en houdt het risico in dat dit indruist tegen de federale bevoegdheid op mededingingsrechtelijk vlak.

Bovendien is er geen reden om de geschreven pers in deze “monitoring” te betrekken, aangezien de Vlaamse mediadecreten enkel betrekking hebben op radio en televisie.

De Mediaraad stelt voor in plaats van het begrip “monitoren” de term “het in kaart brengen van de concentratiegraad in de Vlaamse mediasector” te hanteren.

4.10. Artikel 169, § 2, 10°

De Mediaraad stelt voor deze bevoegdheid in een afzonderlijk artikel op te nemen. Ook moet duidelijk zijn dat m.b.t. deze bevoegdheid geen klachtrecht van individuele derden bestaat en evenmin de algemene sancties van het nieuwe artikel 176 openstaan. De sancties hieromtrent zijn met name voorzien in art. 16, 4° gecoördineerde mediadecreten en in de beheersovereenkomst van de openbare omroep zelf.

Het is nu onduidelijk of derden de mogelijkheid hebben om een klacht in te dienen bij VRM hieromtrent.

Voorts kan een dergelijke bevoegdheid en dit geldt ook voor 6°, 7°, 8°, 9°, niet op dezelfde lijn geplaatst worden als de overige bevoegdheden van de algemene kamer om klachten hierover te behandelen en om te sanctioneren.

Ook wordt best vermeld dat de jaarlijkse rapportering een rapportering aan de Vlaamse regering betreft. Verder ontbreekt ook de procedure voor deze rapportering.

4.11. Artikel 169, § 3

Dit artikel bepaalt dat, in geval van betwistingen, de algemene kamer in rechte vertegenwoordigd wordt door de voorzitter. De Mediaraad merkt hierbij op dat de algemene kamer van de VRM op zich geen rechtspersoonlijkheid heeft, wel de VRM zelf.

4.12. Artikel 170, § 2 en § 3

Om klacht in te dienen bij de in het ontwerp genoemde kamer deontologie en ethiek moet een klager blijk geven van een *benadeling of van een belang*. Om klacht in te dienen bij de algemene kamer moet een klager blijk geven van een *belang* en voor een klacht met betrekking tot de bepalingen omtrent reclame, telewinkelen, sponsoring en boodschappen van algemeen nut moet zelfs *geen belang of benadeling* aangetoond worden.

Niet alleen lijkt dit onderscheid niet verantwoord maar heeft het Vlaams Commissariaat voor de Media intussen ook ondervonden tot welke misbruiken een gebrek aan een belangvereiste voor klachten met betrekking tot reclame, telewinkelen, sponsoring en boodschappen van algemeen nut kan leiden.

Het spreekt voor zich dat men geen klacht kan indienen zonder een belang, anderzijds mag de drempel voor de burger ook niet te hoog zijn. De Mediaraad stelt daarom voor om in deze paragrafen de term "belanghebbende" te gebruiken en § 2 als volgt te formuleren:

§2. De algemene kamer doet uitspraak, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de Vlaamse Regering, hetzij naar aanleiding van een schriftelijke, met redenen omklede en ondertekende klacht die hem kan worden voorgelegd door elke belanghebbende. Om ontvankelijk te zijn moet de klacht ingediend zijn uiterlijk de vijftiende dag na de gebeurtenis, die aanleiding heeft gegeven tot de klacht.

4.13. Artikel 176, § 1

De aanhef van dit artikel is onduidelijk. De Mediaraad stelt voor deze te verwoorden met verwijzing naar de specifieke bevoegdheden uit art. 169 waarvoor deze sancties kunnen worden opgelegd, als volgt:

“Als de algemene kamer, binnen de grenzen van zijn bevoegdheden opgesomd in art. 169, §2, (opsomming betrokken volgnummers) een overtreding vaststelt, kan het volgende sancties opleggen”

Het is niet duidelijk wat gebeurt met het procedurebesluit dat vandaag bestaat omtrent het Vlaams Commissariaat voor de Media en dat tegelijk de aanvullende criteria van erkenning voor de radio-omroepen regelt.

4.14. Andere

- Toelichting bij art. 169, al 6: de term “machtigingsrichtlijn” moet “kaderrichtlijn” zijn.
- Art. 10 vermeldt de opheffing van art. 73, punt 14°, allicht is bedoeld art. 73, punt **13°**
- Opheffen van artikel 201 van de gecoördineerde decreten, houdende strafsancties (geldboetes van 25 tot 12.500 euro) in geval van inbreuken op art. 96 (Titel IV, Hfdst. I) en “van de uitvoeringsbesluiten”. Toezicht via VRM met de daar voorziene sancties moet immers kunnen volstaan. Correctionele vervolging op basis van art. 96 § 1 in verband met bescherming minderjarigen overlapt bovendien ten dele met andere bepalingen uit Strafwetboek (Art. 383, 383bis en 387 Sw.), idem voor 96 § 2 houdende verbod van het aansporen tot haat of geweld op grond van ras, geslacht, godsdienst of nationaliteit (Art. 66 Sw., Antiracismewet 1981, Wet Bestrijding Discriminatie 2003). Deze bepalingen uit het strafwetboek, antiracismewet en antidiscriminatie kunnen (ruimschoots) volstaan.

Brussel, 9 mei 2005,

Namens de Vlaamse Mediaraad,

Prof. Dr. E. De Bens
Voorzitter Vlaamse Mediaraad

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE MEDIARAAD

Advies nr. 2005/ 003

Betreft: Voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005

1. Met een brief van 5 september 2005 vraagt de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake het voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005, het zogenaamde "hersteldecreet".
2. Met een arrest van 13 juli 2005 heeft het Arbitragehof uitspraak gedaan over het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 7 mei 2004 houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie. Artikel 18 van het decreet van 7 mei 2004 voegde een nieuwe titel toe aan de gecoördineerde decreten "De elektronische communicatienetwerken", bestaande uit de artikelen 104bis tot en met 116. Het Arbitragehof was van oordeel dat de decreetgever de bevoegdheidsverdelende regels heeft geschonden. Met dit decreet vervangt de Vlaamse Regering de vernietigende bepalingen overeenkomstig de opmerkingen van het Hof.
3. De Mediaraad, in vergadering bijeen te Brussel op 19 september 2005, brengt unaniem gunstig advies uit.
Hierbij aansluitend verwijst de Mediaraad wel naar eerder uitgebrachte adviezen, inzonderheid het advies 2005/002. Toen wees de Mediaraad onder meer op het belang van een vermindering van het aantal regulatoren, en pleitte voor een goede en coherente samenwerking tussen de bestaande regulatoren. Gelet op de federale staatsstructuur zijn er in België meerdere regulatoren actief, terwijl de Europese richtlijn slechts één regulator per land voorziet.
De Mediaraad blijft dan ook pleiten voor betere samenwerking tussen de verschillende regulatoren en actoren op de verschillende niveaus.
Wat betreft de formulering van de artikelen en het gebruik van terminologie wijst de Mediaraad op het belang de bepalingen in de ontwerpen van decreet op elkaar af te stemmen.

Brussel, 19 september 2005,

Namens de Vlaamse Mediaraad,

Prof. Dr. E. De Bens
Voorzitter Vlaamse Mediaraad

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE MEDIARAAD

Advies nr. 2005/ 004

Betreft: Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van het decreet van 16 december 2005 houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse regulator voor de Media en houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005

1. Met een brief van 9 december 2005 vraagt de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van het decreet van 16 december 2005 houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse regulator voor de Media en houdende de wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005.
2. Dit voorontwerp van besluit bepaalt dat de Vlaamse Regulator voor de Media in werking zal treden op 1 januari 2006.
3. De Vlaamse Mediaraad heeft in principe geen bezwaar maar is enigszins bezorgd over de snelheid waarmee men deze inwerkingtreding wil regelen, terwijl het decreet zelf nog niet is verschenen in het Belgisch Staatsblad.
4. Aangezien dit besluit met terugwerkende kracht in werking zal treden, uit de Mediaraad evenwel de bezorgdheid over het statuut van het huidige Vlaams Commissariaat voor de Media, de Vlaamse Geschillenraad voor radio en televisie en de Vlaamse Kijk- en Luisterraad voor radio en televisie en de rechtsgeldigheid van de beslissingen die in tussentijd door deze instanties zullen worden genomen.

Brussel, 19 december 2005,

Namens de Vlaamse Mediaraad,

Prof. Dr. E. De Bens
Voorzitter Vlaamse Mediaraad

MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE MEDIARAAD

Advies nr. 2005/ 005

Betreft: Voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen in Titel II van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005 ("VRT-decreet")

1. Met een brief van 25 november 2005 vraagt de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme om advies inzake het voorontwerp van decreet houdende de wijziging van sommige bepalingen in Titel II van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005, het zogenaamde "VRT-decreet".
2. De Vlaamse Mediaraad, in vergadering bijeen te Brussel op 19 december 2005, formuleert volgende bemerkingen bij de artikelen uit dit voorontwerp:
 - a. Artikel 2 en artikel 5:

Deze artikelen hebben betrekking op de openbare omroepopdracht enerzijds en het maatschappelijk doel anderzijds. Het maatschappelijk doel is een ruimer gegeven dan enkel de openbare omroepopdracht en dient eveneens alle verrichtingen die nodig zijn om deze opdracht naar behoren te kunnen uitvoeren te omvatten.

Het maatschappelijk doel en de openbare omroepopdracht worden best in afzonderlijke bepalingen ondergebracht en voor alle duidelijkheid is het wenselijk in het decreet eerst de openbare omroepopdracht te omschrijven en vervolgens het kader te scheppen waarbinnen deze opdracht kan worden gerealiseerd, dit wil zeggen het maatschappelijk doel te definiëren.
 - b. Artikel 2:

De Vlaamse Mediaraad verwijst naar haar recent rapport waar duidelijk gesteld werd dat een zo groot mogelijk publiek bereiken, niet prioritair in de omschrijving van de opdracht moet staan.

De Vlaamse Mediaraad is het er wel mee eens dat de VRT de openbare omroep moet zijn voor alle Vlamingen en bijgevolg een zo breed mogelijk publiek moet bereiken.

Verder heeft de Mediaraad enkele vragen bij de gehanteerde terminologie (zoals bijvoorbeeld "objectieve opinievorming").
 - c. Artikel 5:

In de bepaling van het nieuwe artikel 8 a) is het niet duidelijk of enkel de eigen programma's van de VRT, dan wel het volledige aanbod wordt bedoeld. Voorgesteld wordt de formulering "programma's uit het aanbod van de VRT" te hanteren.

De formulering van het nieuwe artikel 8 c) is eveneens voor interpretatie vatbaar. De Mediaraad stelt voor om deze zin te laten eindigen na de woorden "...voorwaarden uitgevoerd" omdat marktconforme voorwaarden ernstige concurrentievervalsing al uitsluiten.

De Mediaraad is ook van oordeel dat het niet werkzaam is dat alle merchandising- en nevenactiviteiten vooraf, afzonderlijk moeten worden goedgekeurd door de Raad van Bestuur en vraagt de tekst van het decreet op dit punt af te stemmen op de Memorie van Toelichting.

- d. Artikel 8 en artikel 9:
Artikel 8 heeft betrekking op de bevoegdheden van de Raad van Bestuur en kan eveneens zeer ruim worden geïnterpreteerd. De Mediaraad is van oordeel dat het evident is dat de Raad van Bestuur, die verantwoordelijk is voor de algemene strategieën, ook initiatiefrecht heeft.
Maar in het geval van de VRT houdt dit ook risico's in: de Mediaraad uit de bezorgdheid dat de Raad van Bestuur op die manier het beleid volledig naar zich toe zou kunnen trekken, en dit terwijl strategische beslissingen uiteindelijk toch ook mee gedragen moeten worden door het management. De Mediaraad stelt voor deze bepalingen duidelijk af te stemmen op het vennootschapsrecht. Mogelijk kunnen deze onduidelijkheden ook worden rechtgezet in het "VRT-Charter Deugdelijk Bestuur", waarvan sprake is in artikel 6 van het voorontwerp.
- e. Artikel 8 en artikel 10:
De Vlaamse Mediaraad is van oordeel dat er een gebrek aan coherentie is tussen de nieuwe artikelen 12 en 13 die respectievelijk de bevoegdheden van de Raad van Bestuur en de gedelegeerd bestuurder beschrijven. Beide artikelen moeten legistiek op elkaar worden afgestemd, teneinde contradicties te vermijden.
- f. Artikel 11:
De Mediaraad stelt voor in het nieuwe artikel 20ter, gelet op zijn bemerkingen bij artikel 2, geen opsomming te maken voor de taken voor dewelke de VRT middelen in het reservefonds mag aanwenden en stelt volgende formulering voor: "De VRT mag de middelen in het reservefonds aanwenden voor de uitoefening van de openbare omroepopdracht, waaronder begrepen het verwerven en beheren van patrimonium."
- g. Artikel 14:
De Vlaamse Mediaraad heeft in principe geen bedenkingen bij dit artikel, op voorwaarde dat de confidentialiteit van de onderzoeken van de Interne Audit van de Vlaamse Gemeenschap kan worden gegarandeerd.

Brussel, 19 december 2005,

Namens de Vlaamse Mediaraad,

Prof. Dr. E. De Bens
Voorzitter Vlaamse Mediaraad

OPDRACHT VOLBRACHT? EEN STUDIE NAAR DE TAKEN VAN DE VRT

AANBEVELINGEN

Ter ondersteuning van de dialoog rond het toekomstig beleid voor de publieke omroep in Vlaanderen formuleert de Vlaamse Mediaraad volgende aanbevelingen. Daarbij werd rekening gehouden met de resultaten van het wetenschappelijk rapport, van diverse wetenschappelijke studies over de VRT en met de publieke bevraging van de organisaties en burgers. De aanbevelingen werden voorgelegd aan de leden van de Vlaamse Mediaraad, die tijdens de bespreking ervan telkens de kans kregen om bij elk van de aanbevelingen kritische opmerkingen naar voor te brengen. Daar waar de leden van de Mediaraad tot een consensus kwamen, werden de aanbevelingen geherformuleerd. Opmerkingen van individuele leden waarover geen consensus bestond, worden afzonderlijk bijgevoegd.

Hoewel alle activiteiten van de VRT voorwerp waren van de wetenschappelijke studie en van de bevraging, lag de klemtoon in de antwoorden vooral op de televisieactiviteiten van de publieke omroep. Daardoor ligt ook in de aanbevelingen meer nadruk op het televisieaanbod.

Aanbeveling 1

De decretale opdracht van de VRT is goed omschreven, ligt volledig in de lijn van de theoretische inzichten en dient derhalve niet gewijzigd te worden. Artikel 8 van het Omroepdecreet beklemtoont dat "de VRT een kwalitatief hoogstaand aanbod in de sectoren informatie, educatie en ontspanning" moet verzorgen en dat hij "prioritair op de kijker en luisteraar gerichte informatie- en cultuurprogramma's moet brengen". Het is dus duidelijk dat de publieke omroep naast informatie en cultuur tevens ontspanning moet brengen. Een brede invulling met een goede mix van programma's, waarbij innovativiteit, creativiteit, originaliteit en betrouwbaarheid gewenst zijn.

Aanbeveling 2

De responsabilisering van de publieke omroep blijft een goede beslissing die in de lijn ligt van Europese ontwikkelingen en de beheersovereenkomst, een contract tussen de omroep en de overheid, is de meest geschikte formule om dat proces vorm te geven. Het geeft de omroep autonomie, zekerheid en flexibiliteit om zich aan maatschappelijke veranderingen aan te passen. Het principe van de beheersovereenkomst is achteraf gezien een uitstekende beleidsbeslissing gebleken omdat de VRT hierdoor meer armslag kreeg, meer dynamiek en hierdoor de aanzet werd gegeven voor vernieuwing en het verloren marktaandeel werd terug gewonnen. Daarbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat de VRT geen privé bedrijf is, maar hoofdzakelijk gefinancierd wordt met overheidsgeld en dus transparantie is verschuldigd aan de Vlaamse Gemeenschap, net als andere publieke omroepen in Europa en mede op aandringen van de Europese Unie en van de Vlaamse Regering.

Aanbeveling 3

De beheersovereenkomst legt aan de omroep een aantal resultaatsverbintenissen op, die jaarlijks door de VRT via een zelfevaluatie rapport moeten aangetoond worden, en die de vertaling dienen te zijn van de decretale opdrachten. Deze zelfevaluatie wordt vervolgens gecontroleerd door het Rekenhof en geëvalueerd door de Gemeenschapsafgevaardigde en wordt besproken door de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement. Uit het wetenschappelijk rapport blijkt echter dat bepaalde performantiemaatstaven die de beheersovereenkomst aan de VRT oplegt, ter discussie kunnen gesteld worden. De performantiemaatstaven vormen in hun geheel slechts een beperkte vertaling van de decretale opdracht. Verschillende aspecten van de decretale opdracht blijven in de maatstaven onderbelicht, terwijl andere dan weer te nadrukkelijk worden gesteld. Zo ligt de nadruk erg op publiekscijfers. De VRT is op dat vlak een buitenbeentje binnen Europa, beheersovereenkomsten van andere publieke omroepen hechten minder belang aan kijkcijfers. Publieksmaximalisatie dreigt bij de VRT hierdoor een doel op zichzelf te worden.

Aanbeveling 4

De vele aspecten van de decretale opdrachten worden het best zoveel mogelijk weerspiegeld in de performantiemaatstaven. Een breder palet aan performantiemaatstaven, waarbij niet alleen publiekscijfers worden opgelegd maar ook duidelijke criteria inzake de diversiteit, kwaliteit en innovativiteit van het aanbod verdient aanbeveling. De duidelijkheid van deze criteria staat of valt met de gebruikte begrippen. Het verdient dan ook aanbeveling om bepaalde begrippen (cultuur, educatie, kwaliteit) uit de maatstaven in het contract te verduidelijken, alsook hoe deze begrippen 'gemeten' worden. Dit komt de helderheid van de opdrachten alsook van het evaluatieproces achteraf ten goede. Zo verdient het bijvoorbeeld aanbeveling jaarlijks in het evaluatierapport te vermelden welke programma's worden meegerekend bij het vaststellen of de performantiemaatstaven inzake cultuur, educatie en informatie al dan niet worden gehaald.

Aanbeveling 5

Het vele wetenschappelijke studiemateriaal heeft aangetoond dat de VRT over de jaren heen zijn opdracht behoorlijk heeft ingevuld en ernaar gestreefd heeft een mix van diverse programma's te brengen. De komst en het succes van private omroepen hebben geleid tot nieuwe programmastrategieën die de publieke omroep opnieuw succesvol hebben gemaakt. De concurrentiestrijd – met name tussen één en VTM – mag echter niet ten koste gaan van de decretale opdrachten van de publieke omroep. Hoewel de complementariteit van de verschillende netten op radio en televisie verdedigbaar is, moet de publieke omroep er alert voor blijven dat elk net zijn decretale opdracht van diversiteit voldoende vervult, aangepast aan de eigenheid van elk net.

Uit de bevraging van de organisaties en burgers blijkt soms ongenoegen te bestaan over de vertaling van de informatieve, culturele en educatieve taken van de VRT-televisie. Informatie, cultuur en educatie zijn belangrijke waarden, die men in het programmaschema van Eén en Canvas wenst terug te vinden. Ook het wetenschappelijke rapport beklemtoont het belang van cultuur en informatie voor de publieke omroep en ziet het als een uitdaging voor de publieke omroep om zich op die terreinen te onderscheiden van de private omroepen en op die manier de legitimiteit van de publieke financiering kracht bij te zetten.

De bevraging toont dat er een duidelijke vraag is naar meer cultuur, zowel bij de organisaties als bij de burger. De nieuwe beheersovereenkomst kan dan ook aandacht vragen voor een cultureel en informatief aanbod dat niet alleen ruimer is, maar vooral breder en dat alle publieksgroepen aanspreekt. De VRT kan een sterke uitstraling geven aan cultuur omdat heel wat Vlamingen hun informatie en perceptie over cultuur precies via de televisie krijgen. Cultuur, in brede zin, zou dus best meer aandacht krijgen, zowel in het nieuws als in het overige aanbod van Eén, Ketnet en Canvas. Gezien de beperkte financiële middelen waarover de publieke omroep beschikt en het zeer beperkte publiek dat een afzonderlijk cultuurnet zou bereiken, is een versterking van het culturele aanbod op de bestaande netten prioritair. Bovendien worden van de VRT als Vlaamse publieke omroep blijvende inspanningen gevraagd inzake de productie van eigen, Vlaamse programma's.

De informatieve opdracht is voor de organisaties en het publiek van primordiaal belang. Van een publieke omroep wordt veel informatie verwacht, met voldoende diepgang, duiding en achtergrond. De omroep dient daarbij ook een venster op de wereld te zijn, met meer aandacht voor de andere cultuurgemeenschappen in België, de ons omringende landen en het buitenland.

Aanbeveling 6

De beheersovereenkomst koppelt prestaties aan financiering. Het uitgangspunt dat goede prestaties meer inkomsten opleveren en slechte leiden tot een inkomstendaling past echter meer binnen het concept van een private omroep. Deze koppeling zorgt er ook voor dat het moeilijker wordt om ambitieuze performantiemaatstaven aan de omroep op te leggen. Een publieke omroep is immers dé mediaomgeving bij uitstek waar projecten en talenten kunnen groeien en niet meteen tot resultaat moeten leiden. Nochtans mogen de performantiemaatstaven wel ambitieuzer zijn. Doordat de bestaande normen vrij laag liggen en een zeer brede invulling toelaten, hebben ze weinig zin. Ambitieuze performantiemaatstaven met duidelijkere, engere definities hebben echter baat bij een andere koppeling dan een koppeling tussen prestaties en financiering. In plaats van de VRT jaarlijks te

belonen bij het halen van de performantiemaatstaven, is het beter de dotatie met een vast percentage te laten groeien en daar enkel van af te wijken indien de VRT er herhaaldelijk niet in slaagt de hem opgelegde performantiemaatstaven te bereiken.

Aanbeveling 7

De responsabilisering van de publieke omroep veronderstelt ook een onafhankelijk evaluatieproces. Hoewel de VRT zelf daarin een belangrijke rol kan vervullen, voldoet een eigen evaluatie niet aan de voorwaarden van transparantie noch onafhankelijkheid. Het principe dat een publieke omroep die werkt met gemeenschapsmiddelen gecontroleerd wordt door deze gemeenschap en dit via een extern orgaan, is algemeen aanvaard in Europa. Voor wat betreft de Vlaamse situatie, ligt hierin vooral een rol voor de Vlaamse Regulator voor de Media, die de jaarlijkse zelfevaluatie van de VRT dient te toetsen, daarbij eventueel gebruik makend van eigen of extern onderzoek. Bij het aflopen van een beheersovereenkomst verdient het aanbeveling om een breder onderzoek te voeren naar de prestaties van de publieke omroep.

Aanbeveling 8

De komst van digitale televisie doet geen afbreuk aan de legitimiteit of de decretale opdracht van de VRT. Zo blijft bijvoorbeeld het principe van universele toegang belangrijk, wat impliceert dat de VRT zijn (analoge en digitale) diensten aan alle distributeurs moet aanbieden.

Inzake digitale televisie zijn voor de VRT volgende elementen prioritair: het laten opnemen van de bestaande netten in digitale pakketten, de mogelijkheid om de bestaande netten te verrijken met interactieve diensten en het digitaal archiveren van het programma-aanbod dat ontsloten kan worden door professionele, semi-professionele en zelfs private gebruikers, eventueel tegen een vergoeding. Dat is een belangrijke uitdaging voor de VRT waarvoor de overheid extra financiële middelen zou moeten voorzien. De uitbouw van een digitaal archief kadert immers volledig in de opdracht van de VRT en is een belangrijke bijdrage voor het Vlaams cultureel erfgoed.

Het opstarten van bijkomende (digitale) tv-netten is voorlopig niet evident, omdat hiervoor de nodige financiële middelen ontbreken. Nieuwe digitale netten en diensten aanbieden tegen betaling kadert niet binnen de decretale opdracht van de publieke omroep en kan voor de VRT geen optie zijn.

Aanbeveling 9

Aan de financiering van de omroep kan niet voorbij gegaan worden omdat deze een cruciale factor is bij het realiseren van de opdracht en bovendien het globale mediaklimaat mede bepaalt. Het feit dat publieke omroepen naast hun overheidsdotatie ook reclame en sponsoring als extra financieringsbronnen aanwenden, wordt door de private omroepen vaak als een vorm van oneerlijke concurrentie beschouwd. Het wetenschappelijk rapport toont bovendien aan dat afhankelijkheid van inkomsten uit reclame bij de publieke omroep de commerciële logica stimuleert en een rem kan zijn voor innovatie, creativiteit en kwaliteit. Opmerkelijk is dat ook bij de bevraging zowel de organisaties als de burgers veel belang hechten aan het niet commerciële karakter van de openbare omroep. Meer reclame-inkomsten zouden dus voor de VRT niet wenselijk zijn. Wel zou de dotatie moeten verhoogd worden. De dotatie van de VRT is in vergelijking met vergelijkbare omroepen eerder aan de lage kant.

BIJKOMENDE OPMERKINGEN VAN SOMMIGE LEDEN BIJ DE AANBEVELINGEN

Aanbeveling 1

De vertegenwoordiger van de VRT benadrukt dat deze inhoudelijke opdracht los moet worden gezien van de technologische drager. Het decreet spitst zich nu voornamelijk toe op radio en televisie, wat in de toekomst zal moeten veranderen. De decretale opdracht zou best worden uitgebreid naar multimediale diensten.

F. Neyts benadrukt hierbij dat nieuwe diensten wel steeds moeten kaderen binnen de decretale opdracht.

Aanbeveling 2

De Gezinsbond voegt volgende zin toe: "De opmaak van de nieuwe beheersovereenkomst is ideaal om te peilen naar maatschappelijke behoeftes en om een breed draagvlak te creëren".

Aanbeveling 3

De VRT stelt dat de aanbeveling impliceert dat er te weinig performantiemaatstaven zouden zijn, maar benadrukt dat er bij de formulering van andere maatstaven steeds moet rekening gehouden worden met het feit dat ze ook meetbaar moeten zijn. Ook heeft de omroep het moeilijk met de verwijzing naar het belang van kijk- en luistercijfers in de aanbeveling. In de de meting van de performantiemaatstaven worden immers de begrippen *bereik* en *waardering* gehanteerd, wat betekent dat de omroep een breed en tevreden publiek moet bereiken. Dit verschilt volgens de VRT duidelijk van kijk- en luistercijfers die gemeten worden op basis van de behaalde marktaandeelen. Bovendien moeten kijk- en luistercijfers niet altijd als negatief worden aanzien. Zij geven immers een belangrijke indicatie van de appreciatie van het publiek.

De Gezinsbond wil deze aanbeveling echter graag sterker formuleren, in volgende zin: "Zo ligt de nadruk te veel op publiekscijfers. Dit moet vermeden worden vermits het fnuikend is voor de creativiteit, het culturele aanbod en de behoefte aan meer diepgang."

Aanbeveling 5

De Gezinsbond vult deze aanbeveling aan door te verwijzen naar een punt uit de conclusie van de bevraging van de organisaties, namelijk dat de VRT een samenwerkingsnetwerk zou kunnen uitbouwen met een aantal belangrijke actoren uit de socio-culturele sector, het onderwijs enz. De VRT zou een beroep kunnen doen op de expertise die deze organisaties hebben. Dit zou beide partijen tot voordeel strekken.

De VRT vraagt een aanvulling, met name bij de vraag naar diversiteit op elk net, aangepast aan de eigenheid van elk net "*en de publieksverwachtingen terzake*".

De vertegenwoordiger van Sabam vraagt een aanvulling, met name bij de vraag naar blijvende inspanningen inzake de productie van eigen, Vlaamse programma's *waarbij zo mogelijk gebruik gemaakt wordt van Vlaamse auteurs of componisten*.

Aanbeveling 6

De VRT wil de passage over ambitieuzere performantiemaatstaven met duidelijkere en engere definities aanpassen en spreekt over "*ambitieuze performantiemaatstaven met duidelijke, enge definities*", dus zonder de overtreffende trap. Men mag volgens de VRT immers niet vergeten dat bij de opstelling van de eerste beheersovereenkomst de maatstaven als té ambitieus werden omschreven. De studiedienst van de VRT stelt dat de definities erg streng zijn.